

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34 hallituksen esityksestä laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1995, vuodelta 1995 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunta on 25 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o
268 laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuon-
na 1995, vuodelta 1995 perittävästä palkansaa-
jan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttö-
myyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muutta-
misesta.

Esityksen johdosta ovat valiokunnassa olleet
kuultavina apulaisosastopäällikkö Matti Toivi-
ainen ja vanhempi hallitussihteeri Hannu Hak-
kola sosiaali- ja terveysministeriöstä, neuvottelu-
päällikkö Heikki Saipio Suomen Kuntaliitosta,
asiamies Pekka Piispanen Teollisuuden ja Työn-
antajain Keskusliitosta, työvoimapoliittinen
asiamies Martti Huttunen Liiketyönantajain
Keskusliitosta, lakimies Janne Metsämäki Suo-
men Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaa-
lisihteeri Veikko Simpanen Toimihenkilökeskus-
järjestö STTK:stä, lakimies Markku Kojo Aka-
vasta, varatoimitusjohtaja Risto Suominen Suo-
men Yrittäjien Keskusliitosta ja osastopäällikkö
Juha Ahvenniemi Pienteollisuuden Keskusliitos-
ta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vuonna
1995 työnantajilta perittäväksi työttömyysva-
kuutusmaksua 6,1 prosenttia työnantajan mak-
samien työpalkkojen mukaan kuitenkin siten,
että maksu olisi 2 prosenttia ensimmäisen viiden
miljoonan markan osalta. Hallituksen esitys
merkitsee noin 1,7 miljardin markan helpotusta
yrityksille nykyiseen tilanteeseen verrattuna.
Edelleen ehdotetaan työ- tai virkasuhteessa taik-
ka muussa palvelussuhteessa olevien henkilöiden
osallistumista vuonna 1995 työttömyysturvan ja
työeläkelisien kustantamiseen työeläkevakuu-
tusmaksulla, jonka suuruus olisi vuonna 1995
vuositasolla 1,87 prosenttia ennakoperinnän
alaisesta palkasta. Maksun arvioidusta tuotosta
käytettäisiin 80 miljoonaa markkaa ylittävältä
osalta puolet ansioon suhteutetun työttömyys-
päivärahan valtionosuuden pienentämiseen ja
puolet työeläkelisien rahoitukseen. Työttömyys-

kassalakia ehdotetaan vuonna 1995 edelleen väli-
aikaisesti muutettavaksi siten, että ansioon suh-
teutetun työttömyyspäivärahan valtionosuus
olisi 62,5 prosenttia ja keskuskassan rahoitus-
osuus 32 prosenttia vuonna 1995. Esitys liittyy
valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1995. Lait
on tarkoitettu olemaan voimassa vuoden 1995
alusta kyseisen vuoden loppuun.

Sosiaaliturvan rahoituksen tulee perustua py-
syvälle ja vakaalle kannalle. Vakuutusperusteis-
sessa sosiaaliturvassa on noudatettava vakuutus-
periaatetta, josta muun muassa tähän hallituksen
esitykseen sisältyvä palkansaajan työttömyysva-
kuutusmaksu poikkeaa siltä osin kuin ansioon
suhteutettua työttömyysturvaa rahoitetaan niin-
den palkansaajien maksuilla, jotka eivät ole työt-
tömyyskassan jäseniä.

Edelleen on selvittävä mahdollisuuksia ra-
hoittaa sosiaaliturvaa menettelyillä, jotka eivät
raskaimmin kohdistu työvoimavaltaisiin yri-
tyksiin. Mahdollisuuksia saattavat palkkaperusteis-
ten maksujen lisäksi tarjota esimerkiksi pääoma-
valtaisuuteen tai käyttökatteeseen perustuvat
maksut sekä arvonlisäverotukseen perustuvat
taikka energia- ja muut ympäristöverotukselliset
keinot. Samoin on otettava huomioon mahdolli-
suudet vaikuttaa vientiä ja tuontia harjoittavien
yritysten kustannuksiin.

Alle viiden miljoonan markan palkkasum-
maan perustuva alennettu maksu saattaa johtaa
menettelyyn, jossa yrityksiä pilkotaan pienem-
piin osiin maksun välttämiseksi. Maksuporras-
tuksen rajan voimakas korottaminen johtaa sii-
hen, että kyse ei enää ole puhtaasti pienyritysten
toimintaedellytysten parantamisesta, vaan asial-
la alkaa olla merkitystä myös suhteellisen suuris-
sa yrityksissä. Tämän maksuhelpotuksen koh-
dentumisen tarkoituksenmukaisuus sekä yleensä
porrastuksen käyttökelpoisuus ottaen huo-
mioon kaikki maksuporrastukset on selvittävä
maksujärjestelmän kokonaisuudessa. Työnanta-
jien kokonaismaksurasitusta arvioitaessa on
otettava huomioon, että työnantajien työeläke-

vakuutusmaksu nousee ensi vuonna keskimäärin yhden prosenttiyksikön.

Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti toimenpiteisiin ja tarvittaviin lainsäädäntömuutoksiin työttömyysturvan rahoituksen saattamiseksi vakaaksi ja eri suhdannevaiheissa tasaisemmaksi. Sosiaaliturvajärjestelmän rahoituksen kokonaisuudessa on pyrittävä työllisyyden kannalta myönteisiin vaikutuksiin sekä viennin ja tuonnin aseman huomioon ottamiseen. On myös selvítettävä uusien rahoitusmahdollisuuksien käyttökelpoisuus. Maksujen porrastus

on selvítettävä ottaen huomioon mainitut näkökohdat. Työttömyysturvassa on selvítettävä, miten tarkoituksenmukaisimmin voidaan saada aikaan rahastoiva järjestelmä, jolla voidaan tasata maksurastusta eri suhdannevaiheissa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysturva- valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori, Hiltunen, Kemppainen (osittain), Kuittinen (osittain), Muttilainen,

Nordman, O. Ojala, Perho-Santala (osittain), Puhakka (osittain), Puisto (osittain), Stenius-Kaukonen (osittain), Vehkaoja ja Ääri (osittain) sekä varajäsenet Kauppinen (osittain) ja P. Lepänen (osittain).

Vastalause

Vuonna 1994 työnantajan työttömyysvakuutusmaksun määrä on 6,3 % työnantajan maksamasta palkkasummasta, kuitenkin siten, että maksu on 3 % palkkasumman ensimmäisen miljoonan markan osalta. Hallituksen esityksen mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksu esitetään porrastettavaksi vuodelle 1995 siten, että maksu olisi 2 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta ja tämän rajan ylittävältä osalta 6,1 %. Kokonaisuudessaan hallituksen esitys merkitsee työnantajien työttömyysvakuutusmaksujen alentumista prosentilla. Rahaksi muutettuna muutos tuo pysyvään lakiin verrattuna lähes 2 miljardin markan verran helpotusta työnantajille. Sen sijaan palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu olisi sama kuin vuonna 1994 eli 1,87 %. Palkkasumman odotetaan ensi vuonna kasvavan 5 %. Näin ollen työntekijöiltä perittävän työttömyysvakuutusmaksun tuotto nousisi vastaavasti tälle vuodelle arvioidusta 3,8 miljardista markasta.

Työnantajan maksamaa työeläkevakuutusmaksua nostetaan yksi prosentti vuonna 1995,

mikä johtaa siihen, että kaikkein pienimpien (alle 10 työntekijää) yritysten TEL-maksun ja työttömyysvakuutusmaksun kustannusrasite pysyy samalla tasolla kuin vuonna 1994. Sen sijaan noin 10—50 työntekijää työllistävät yritykset (palkkasumma 1—5 miljoonan välillä) saavat TEL-maksun korotuksen jälkeenkin lähes kolmen prosentin maksualennukset.

Hallituksen esityksellä arvellaan olevan työllisyyttä parantava vaikutus. Kuitenkin valiokunnassa on samanaikaisesti käsiteltävänä hallituksen esitys työnantajan lomautussakkomaksun jatkamisesta vuodelle 1995, joka kiistatta heikentää työllistämismahdollisuuksia. On varsin outoa, että ylimääräistä työttömyysvakuutusmaksua (= lomautussakkoa), jonka tuotoksi arvioidaan alle 100 miljoonaa markkaa, halutaan sen kielteisistä vaikutuksista huolimatta jatkaa ja samaan aikaan alentaa yleistä työnantajien työttömyysvakuutusmaksua. Lisäksi valiokunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys n:o 208, jossa määrätään myös työnantajien sosiaaliturvamaksuista. Valiokunnan kuullessa asian-

tuntijoita kaikista työnantajamaksuista kävi selvästi ilmi se, että erot yksityisten ja julkisten työnantajien maksamissa työnantajamaksuissa ovat kasvaneet viime vuosina julkisen sektorin vahingoksi. Kuulemisen yhteydessä kävi myös ilmi, ettei ole pyrittykään ns. neutraliteetti-periaatteeseen julkisen ja yksityisen työnantajan maksurasituksissa. Kyse ei siis ole vahingosta, vaan näin säädellään budjettitavoitteita.

Vasemmistoliitto kannattaa ratkaisuja, joilla työvoimavaltaisten alojen ja pienten ja keski-suurten yritysten työllistämistä helpotetaan. Nyt tehdystä muutoksesta eivät kuitenkaan hyödy kaikkein pienimmät yritykset, vaan keskikokoiset, jopa suhteellisen suuret yritykset. Tulevaisuudessa uudet työpaikat tulevat kuitenkin todennäköisesti syntymään juuri pienempiin yrityksiin. Hallituksen esitys saattaa lisäksi johtaa menettelyyn, jossa yrityksiä pilkotaan pienempiin osiin maksun välttämiseksi, kuten valiokunnan mietinnössään todetaan.

Katsoimme, ettei tässä yhteydessä olisi tullut tehdä niin rajua porrastusta työnantajan työttömyysvakuutusmaksuissa kuin hallituksen esityk-

sessä, jonka valiokunnan enemmistö hyväksyi, esitetään. Esitimme tässä yhteydessä omana vaihtoehtonamme seuraavan mallin: työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 6,1 %, kuitenkin siten, että työttömyysvakuutusmaksu on kaksi prosenttia sanotun palkkasumman ensimmäisen miljoonan osalta ja 3,5 % siitä eteenpäin viiteen miljoonaan markkaan asti.

Meidän mielestämme niin työntekijöiden kuin työnantajienkin sosiaali- ym. muista maksuista tulee päättää siten, että kokonaisuus on tiedossa. Tämä ei nyt ollut mahdollista, vaan laki haluttiin käsiteltävän, vaikka hallituspuolueet kuulemma vielä käyvät keskenään neuvotteluja mm. lomautussakkoasiassa ja sosiaaliturvamaksujen osalta. Näin ollen opposition edustajilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa kokonaisuuteen.

Tämän vuoksi ehdotamme,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan mietinnön mukaisina ja että 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Työttömyyskassalain 33 §:ssä tarkoitettu työttömyysvakuutusmaksu on 6,1 prosenttia työnantajan maksamien muiden kuin 2 momentissa tarkoitettujen työpalkkojen määrästä vuonna 1995, kuitenkin siten, että työttömyysvakuutus-

maksu on kaksi prosenttia sanotun palkkasumman ensimmäisen miljoonan markan osalta ja 3,5 prosenttia siitä eteenpäin viiteen miljoonaan markkaan saakka.

2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1994

Outi Ojala

Marjatta Stenius-Kaukonen

